

Ярема Н.Ю.,

кандидат психологічних наук, викладач
кафедри юридичної психології НАВС

ДОСЛІДЖЕННЯ ЦІННІСНО-МОТИВАЦІЙНОЇ СФЕРИ МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ ОВС В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ

Професіоналізація особистості є традиційно актуальною проблемою у психології. В цьому процесі має враховуватися не тільки вузькопрофесійний, а й особистісний розвиток. Актуального значення набуває проблема ціннісно-мотиваційного компоненту особистості.

Динаміка ціннісно-мотиваційної сфери виступає одним з найбільш важливих психологічних механізмів формування особистості. Вона є механізмом саморегуляції поведінки, вибору життєвих цілей людини. Потреба у визначенні особистісних цінностей, пріоритетів і сенсу життя виникає у кожної людини. Розвиток особистості і формування шкали життєвих цінностей визначається очікуваннями сім'ї і суспільства, цінностями та ідеалами, що пропонуються їй, завданнями, які стоять перед нею в різні вікові періоди.

Для дослідження ціннісно-мотиваційної сфери працівників ОВС нами було використано наступні методики: “Ціннісні орієнтації” (М. Рокіч), “Потреба в досягненні” (Ю. М. Орлов), “Мотивація успіху та боязнь невдачі” (А. А. Реан), “Когнітивна орієнтація (локус контролю)” (Дж. Роттер), “Діагностика мотиваційної структури особистості” (В. Є. Мільман). Контингентом емпіричного дослідження стали працівники Староміського РВ ВМУ МВС України, курсанти перших курсів факультету внутрішніх військ (юристи, психологи) і психологічного факультету ННІПКГБПС Київського національного університету внутрішніх справ у кількості 113 осіб.

В результаті застосування порівняльного аналізу емпіричних даних (критерій Т Стьюдента) отримані значимі розбіжності у показниках респондентів, розподілених для аналізу за різними критеріями.

Так, в залежності від стажу роботи (t крит.=2,01 при $p=0,05$), виявлено, що працівники, що мають більший стаж відзначають значущими вихованість в поведінці (-2,18), потребу у досягненні (-2,69), тоді як молоді працівники зорієнтовані на прояв сміливості у відстоюванні власної думки (2,22), що можна пояснити несформованістю професійної позиції останніх та необхідністю знаходження власної ніши в структурі стосунків.

Дільничні інспектори (t крит.=2,11 при $p=0,05$) схильні до прояву більшої критичності до недоліків у себе й інших ніж слідчі (-3,99) та

працівники служби карного розшуку (-2,38), що обумовлюється індивідуальним характером професійної діяльності перших. Мотивація їх активності зорієнтована на життєзабезпечення (4,10).

Працівники керівної ланки (t крит.=2,01 при $p=0,05$) проявляють меншу потребу у прив'язаності (2,93), вони більше зорієнтовані на пізнання (-2,34), розвиток (-2,48) та суспільне визнання (-3,12), більшої значимості приділяють дисциплінованості (-3,45) у поведінці, і меншого значення надають комфортності існування (-2,55). Саме ці показники власне і забезпечують можливість ефективного виконання професійних обов'язків, пов'язаних з управлінською діяльністю.

Перебування респондентів на різних етапах процесу професіоналізації теж виявило певні особливості у проявах досліджуваних показників, що викликають наукове зацікавлення.

Так, при порівнянні емпіричних даних практичних працівників та курсантів (t крит.=1,98 при $p=0,05$), виявлено, що для працівників потреба у цікавій роботі має більш вагоме значення (-2,86), тоді як курсанти більше зорієнтовані на пізнання (2,01), виявляють більшу потребу у прагненні до свободи (2,29) та впевненості у собі (2,35), що цілком логічного пояснення набуває у зв'язку з особливостями провідної діяльності для респондентів. Окрім зазначеного, для працівників відіграють значущу роль, а також забезпечують реалізацію потреби в ефективності у справах (-2,14) акуратність і порядок у справах (-2,13). В мотиваційній структурі особистості прагнення до комфорту (-4,16), життєзабезпечення (-2,48), соціального статусу (-4,24) та спілкування (2,16) у курсантів більш виражене, що обумовлюється віковими особливостями.

При виявленні значимих розбіжностей у показниках курсантів різних факультетів (t крит.=2,02 при $p=0,05$), констатується що для курсантів психологічного факультету потреба у щасливому сімейному житті (-2,17) та у творчій активності (2,86) більш виражена ніж у курсантів військово-психологічного факультету, тоді як високі запити в житті більш характерні для курсантів військово-психологічного напрямку підготовки (2,65). Виявлені розбіжності можна пояснити статевою ознакою досліджуваних груп (69,3% від загальної кількості опитуваних в навчальному підрозділі психологічного факультету складають дівчата, а серед курсантів військово-психологічного напрямку представлені лише хлопці).

Курсанти психологічного факультету у порівнянні з курсантами військового факультету (юристи) (t крит.=2,02 при $p=0,05$) проявляють більш виражену потребу у прив'язаності та коханні (-2,40), вони більше зорієнтовані на творчу активність (3,12), соціальну корисність (2,43) та

спілкування (3,08). Це також можна пояснити статевою ознакою складу досліджуваних груп, а також особливостями майбутнього фаху.

Слід зазначити, що проведене дослідження мало пошуковий характер, і надало можливість виявити деякі специфічні особливості ціннісно-мотиваційної сфери працівників ОВС в залежності від етапу професіоналізації та характеру фахової діяльності. Отримані результати підтверджують актуальність заявленої проблеми, а також передбачають продовження більш змістовних та глибоких наукових досліджень в обраному напрямі.

Ятчук М.С.,

Ірпінський виправний центр УДПтСУ
в м. Києві та Київській області (№132)

ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЇ МОЛОДШИХ ІНСПЕКТОРІВ ВІДДІЛУ НАГЛЯДУ І БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Працівники Державної пенітенціарної служби України (молодші інспектори відділу нагляду і безпеки) у процесі проходження служби зазнають певних особистісних змін, як позитивних (набуття професійної майстерності), так негативних – внаслідок професійної деформації. У директивних документах Державної пенітенціарної служби України акцентовано увагу на профілактиці професійної деформації співробітників кримінально-виконавчої служби України, всебічному розвитку особистості, самовдосконаленні, а також на формуванні та розвитку професійно важливих якостей особистості, професійної спрямованості працівників. Саме мотивація є важливою для попередження та профілактики негативних змін особистості у процесі служби, прагнення до самовдосконалення.

У юридичній психології окремі аспекти мотивації особистості працівників органів внутрішніх справ України досліджували Н. Є. Афанасьєва, Н. І. Ковальчишина, Я. В. Мацегора, Г. В. Попова та ін. Проте питання особливостей мотивації молодших інспекторів відділу нагляду і безпеки Державної пенітенціарної служби України розроблені недостатньо, що й зумовило вибір теми нашого дослідження.

В емпіричному дослідженні взяли участь молодші інспектори відділу нагляду і безпеки Ірпінського виправного центру управління Державної пенітенціарної служби України в м. Києві та Київській області (№132). Загальна кількість вибірки становить 27 осіб.